

HÁVAMÁL

I översättning av Erik Brate
Med kommentarer av Brons & Blod

FÖRORD	3
GESTAÞÁTTTR.....	6
OM KVINNAN	34
SÅNGEN OM BILLINGS MÖ.....	40
SKALDEKONSTENS MJÖD	43
LODDFÁFNISMÁL.....	46
RÚNATAL.....	56
LJODATAL	59

FÖRORD

Havamal, eller Den höges sång, är ett av de viktigaste verken för de asatroende. I 164 verser ger den råd om hur en man ska föra sig i världen och hur han ska tillbe gudarna.

Genom detta verk får vi en inblick i hur man tänkte under vikingatiden, och säkert även under tidigare epoker i frågor om gästfrihet, höviskt beteende, attityder till kvinnor och magi.

Att hälften av verserna upptas av råd just omkring gästfrihet och höviskt beteende är något som visar hur viktigt det var med gästbud i nordisk forntid.

Stormännens långhus var sedan början på bronsåldern de viktigaste platserna för politik och kultur. Därför var det viktigt att alla unga män fick sig en god fostran i hur man förde sig på gillen.

Havamal finns bara bevarad i en handskrift, Codex Regius som skrevs ner på 1270-talet. Men man tror att dikten i sin helhet är diktad i Norge på 900-talet. Dock är den på samma sätt som Havamal sammansatt av flera delar med sinsemellan olika karaktär. Så man kan anta att allt inte är skrivet vid samma tillfälle, eller ens under samma historiska epok.

- Den första delen *Gestapattr*, (vers 1-80) ger råd till den som är gäst i en annan mans hus eller som har gäster i sitt hus. Den manar till försiktighet och (relativ) nykterhet. I varje situation ska man vara vaksam mot svek, vakta sin tunga och framför allt inte mista sitt omdöme. Den betonar också vikten av reciprocitet i gästfrihet och i givandet av gåvor.

- Den andra delen, *Om Kvinnan* (vers 81-95) handlar om kvinnors karaktär och råd om förförelser.
- Den tredje delen, *Sången om Billings mö* (96-102) avhandlar Odens fallerade försök att förföra Billings dotter.
- Den fjärde delen, *Skaldekonstens mjöd* (103-111) återberättar historien om hur Oden lyckades stjäla skaldekonstens mjöd från jätten Suttung genom att förföra hans dotter Gunnlöd.
- Den femte delen, *Loddfafnismal* (112-137) är en samling aforismer riktade till en ung man, Loddfafner.
- I del sex, *Rúnatal*, (138-146) berättar Oden hur han fann runorna. Det är här han beskriver hur han hängde nio dagar på offerträdet. Här börjar den teologiska delen av Havamal.
- Del sju, *Ljoðatal*, är en lista över runor och trollformler.

Den här utgåvan är baserad på Erik Brates översättning som finns tillgänglig utan upphovsrätt från Projekt Runeberg. Jag har lagt till förklarande fotnoter och ämnesordsregister på Gestapattr och Loddfafnismal. De övriga delarna av Havamal talar mer för sig själva eller handlar om ett enda ämne.

Jag hoppas att den skall vara både till glädje och nytta för dig som läsare.

GESTABÅTTR¹

1

²Alla dörrar,
innan in man går,
skarpt skådas skola,
skarpt granskas skola,
ty ovisst är att veta,
var ovänner sitta
borta på salens bänkar.

2

I givande³, hell er!
Gäst är in kommen,
Sägen, var sitta han skall!
⁴Brått har den,
som på bränderna vid härden
skall fresta, vad framgång han får.

¹ Råd till en gäst

² När man kommer till ett nytt hus, eller sammanhang är det bäst att till en början vara reserverad och observera hur landet ligger

³ De som ger gästbud. "Gästgivare".

⁴ Den sista delen av denna vers är aningen oklar. Jag tolkar den som att den som har ett ärende vill komma till saken snabbt för att veta om han skall röna framgång. Man kan också läsa det som att en gäst testas framför elden.

3

⁵Eld behöver,
den in har kommit,
och kall har blivit om knäna.
Mat och kläder
den man tarvar,
som har över fjällen farit.

4

Vatten tarvar
vandraren, som kommer till måltid,
handduk och vänlig välkomst;
välvilligt sinne,
om han sådant kan vinna⁶,
samspråk och bjudning tillbaka.

5

⁷Vett behöver,
den som vida färdas;
lätt är hemma vadhelst.
Många ögonkast får,
den som intet förstår
och sitter med kloka tillsammans.

⁵ Till skillnad från vers 2, så verkar denna vers helt enkelt handla om de behov en resenär som rest över fjället har. Värme om man har blivit kall och nya kläder om man har blivit blöt.

⁶ Gästen måste förtjäna sitt välkomnande

⁷ Om man skall ut och resa behöver man gott vett, annars är det säkrast att stanna hemma.

6

⁸Över sitt förstånd
skall man stolt ej vara,
fasthellre i väsendet varsam!
När en klok och sluten
kommer till gården,
sällan den försiktige sig skadar,
ty osvikligare vän
man aldrig får
än mycket mannavett.

7

⁹Den varsamme gästen,
som till gille kommer
tiger under lyssnande tystnad;
med öronen hör efter,
med ögonen skådar,
så spanar var klok och spejar.

⁸ Man skall inte skryta och briljera med sin intelligens och kvickhet. Istället ska man vakta sin tunga.

⁹ Ännu en vers som talar om vikten att tuga och lyssna, som förstärker den föregående.

8

¹⁰Säll är den,
som åt sig vinner,
lovord och lisa i nöden.
Otryggt är allt,
som man äga skall,
buret i andras bröst.

9

¹¹Säll är den,
som för sig äger
lovord och förstånd uti livet,
ty onda anslag
man ofta rönt
alstras ur andras bröst.

10

¹²Bättre börda
man bär ej på vägen
än mycket mannavett.
På främmande ort
går det framför guld.
Slikt är den torftiges¹³ tillflykt.

¹⁰ Kan tolkas som att den som kan vinna ett gott rykte åt sig själv är lycklig medan den som behöver hjälp av andra har det svårt.

¹¹ Tätt sammankopplad med föregående vers. Här förklaras att andra lätt kan svika om man behöver deras hjälp för att skaffa sig ett gott rykte.

¹² Att vara intelligent och världsvan är bättre än att vara rik när man är på resa

¹³ Torftig = Fattig i detta sammanhang

11¹⁴

¹⁵Bättre börda
man bär ej på vägen
än mycket mannavett.
Sämre vägkost
man ej släpar över fältet
än övermått utav öl.

12

¹⁶Ej är så gott,
som gott man säger,
öl för människors ätt;
ty mindre en man,
ju mera han dricker,
vet till sig, vad tankar han har.

¹⁴ Här följer fyra verser som avhandlar riskerna med för mycket alkohol

¹⁵ Mannavett är det bästa man kan bära med sig. Att vara berusad är det värsta man kan göra.

¹⁶ Faran med att dricka alkohol är att man mister kontrollen över sitt sinne

13

¹⁷Glömskans häger heter,
den över glatt lag svävar;
han snattar från män deras sans.
Med den fågelns fjädrar
jag fjättrad blev
i Gunnlöds gård.

14

¹⁸Drucken jag blev,
blev döddrucken
hos den förfarne Fjalar.
Gille är ypperst,
då var gäst går hem
med sinnen i full sans.

¹⁷ Glömskans häger är en poetisk omskrivning av alkoholens verkan. Den andra halvan av versen hänvisar till berättelsen om när Oden stal skaldekonstens mjöd från Suttung, se kapitlet Skaldekonstens Mjöd.

¹⁸ Detta syftar på en förlorad berättelse om när Oden och Fjalar, som är en av dvärgarna drack för mycket. Alkohol är farligt som vi har sett i de föregående verserna. Men istället för att helt ta avstånd ifrån det, så ska man se till att dricka så att man alltid är vid sina sinnens bruk.

15

¹⁹Tyst och klok
vare konungason,
och djärv, när strid står;
munter och glad
bland män envar,
tills han av döden drabbas!

16

²⁰Ovis man
tror sig alltid skola leva,
om för vapenskipte han sig aktar,
men ålderdomen giver
honom ingen frid,
fast honom spjuten spara.

¹⁹ Denna och de två följande verserna handlar om två olika attityder till livet och vad de kan leda till. I denna vers beskrivs en djärv och munter attityd som leder till ett fullt liv ända till döden. Man kan säga att detta är det verkliga ”Bronze Age Mindset”.

²⁰ Denna vers beskriver motsatsen till föregående vers. Attityden som beskrivs här är en inbunden och tillbakadragen attityd som ändå leder till döden till slut.

17

²¹En gäck stirrar,
när han till gille kommer;
han talar om allt eller tiger;
på samma gång,
som en sup han får,
då är det slut med hans slughet.

18

²²Blott den vet,
som vida reser
och fjärran farit har,
vad lynnesart
leder envar.
Han vet, vad vett är.

19

²³Håll ej på hornet,
drick dock hovsamt själv,
tala, vad som höves, eller tig!
För det okynnet
ingen dig tadar,
att du tidigt sängen söker.

²¹ Denna vers beskriver en försiktig person som kommer till ett gille. När man inför alkohol i scenariot så släpper hans hämningar, men osäkerheten består och han gör bort sig.

²² Denna vers beskriver att den som är erfaren vet vilken typ av lynne (av de beskrivna i föregående verser) som leder till vilken typ av resultat.

²³ Man ska följa traditionerna vid dryck och konversation. Ingen kan klaga på den som går och lägger sig tidigt.

20

²⁴Glupske slukaren,
om besinning han ej vet,
äter sig ohälsa.
Löje skaffar ofta
i lag med okloka
åt enfaldig man hans mage.

21

²⁵Hjordar veta
när vända hem de skola,
och gånga då från gräset,
men ovis man
aldrig känner
sin egen mages mått.

22

²⁶En eländig man
och illasinnad
gör hån åt vad som helst;
det vet han icke,
som han veta behövde,
att honom fel ej fattas.

²⁴ Man skall inte bara vara måttlig i fråga om dryck, men även om mat.

²⁵ En liknelse för att befästa föregående vers

²⁶ Man ska inte håna andra, för man vet inte alltid om sine egna fel och brister

23

²⁷Ovis man
alla nätter vakar,
grubblar och grämer sig för allt;
matt är han,
när morgonen kommer;
vedermödan är, som den var.

24

²⁸Ovis man
tror alla vara
vänner, som vänligt le;
han förstår icke,
fast de stämpla mot honom,
om han bland sluga sitter.

25

²⁹Ovis man
tror alla vara
vänner, som vänligt le;
när på tinget han kommer,
det ter sig klart,
att få hans talan föra.

²⁷ Man ska inte grubbla och älta gamla bekymmer. Det enda som händer är att man förlorar sin nattsömn.

²⁸ Man ska inte tro att alla som ler vänligt är vänligt inställda

²⁹ Särskilt på tinget gäller det att veta vilka som är ens verkliga vänner och som kommer att tala för ens sak inför andra.

26

³⁰Ovis man
tror sig allt veta.
när i vrå i skygd han vistas;
men slätt han vet,
vad han svara skall,
när män hans förmåga fresta.

27

³¹Ovis man,
som bland andra kommer,
gör bäst i att tyst förbliva;
ingen vet,
att han intet kan,
om ej för ymnigt han ordar.
Ingen känner
den, som ingenting vet,
om icke för ymnigt han ordar.

28

³²Klok den synes,
som kunnig är
att spörja och spørsmål besvara.
Hemligt aldrig
kan hållas sådant,
som går ifrån mun till mun.

³⁰ Vissa skrävlar i enskildhet, men blir svarslös om han blir utmanad

³¹ Om man inte är mångkunnig är det bäst att vara tyst, så att man inte avslöjar sin okunnighet

³² Den som är klok är bra på att såväl svara på frågor som att ställa dem, men frågor kan avslöja hemliga intentioner.

29

³³Alltför mycket talar,
den som aldrig tiger,
av ord med ingen mening.
Hastig tunga,
som ej hålles i styr,
ofta sig ofärd pratar.

30

³⁴Till ögnagyckel
skall man annan ej hava,
om han gör som gästbesök.
Klok mången tyckes,
om han ej tilltalas,
och helskinnad hållas han får.

31

³⁵Klok förefaller,
den till flykten tager,
en gäst, som är hånfull mot gäst.
Föga den vet,
som flinar vid måltid,
om han med gramsna ej glammar.

³³ Tomt prat kan ändå leda till problem.

³⁴ Denna vers är en uppmaning att inte göra sig lustig över andra och kanske är den andra delen en uppmaning att visa barmhärtighet mot mindre vetande.

³⁵ Om skämtsamhet och glam byts ut mot hårda ord så är det bäst att lämna gillet.

32

³⁶Många män
med mångprövad vänskap
gyckla med varandra vid gillet.
Alltid det är
ett upphov till strid,
att gäst tvistar med gäst.

33

³⁷På morgonen en man,
sig måltid rikligt skaffe,
om han till bekanta ej kommer;
annars sitter han och snappar,
som svulten han vore,
och kan föga fråga.

34

Stor omväg
till ovän är,
fast vid vägen hans stuga stode;
men till god vän
på genvägar,
vore han än fjärran faren.

³⁶ Goda vänner kan kanske skämta med varandra på gille, men denna typ av skämt kan också leda till olycka.

³⁷ Om man skall ut och resa är det bäst att äta en riklig frukost, för man vet inte om man kommer att komma till vänner innan nästa måltid

35

³⁸Gå skall man,
ej är gott, att gäst
är ständigt på samma ställe.
Ljuv bliver led,
om länge kvar
på en annans bänk han bliver.

36

³⁹Ett bo är bäst,
fast blott helt litet,
herre är hemma envar.
Fast man tågor har till tak
och blott två getter äger,
är det bättre än bedja om mat.

37

Ett bo är bäst,
fast blott helt litet,
herre är hemma envar.
blödande är hjärtat
på den, som bedja skall
sig mat till varje mål.

³⁸ Man ska inte stanna för länge som gäst, utan gå innan värden tröttnar

³⁹ Denna och nästa vers hyllar ägandet av ett hem, hur än litet.

38

⁴⁰Från sina vapen
ej vike en man
på fältet ett enda fjät,
ty ovisst är att veta,
när ute på vägen
spjutets spets kan tarvas.

39

⁴¹Ej så givmild man
eller gästfri jag fann,
att ej åt gåvor han gladdes,
eller så litet snål
på sitt gods,
att led vore lön, om han finge.

40

⁴²Den som välstånd
förvärvat har,
skall torftighet ej tåla;
ofta spars åt okär,
vad åt älskling var ämnat;
mycket går värre, än man väntat.

⁴⁰ Var redo för strid

⁴¹ Alla kan glädjas åt gåvor, även om man är rik.

⁴² Denna vers är en uppmaning att inte spara för mycket, utan att "leva lite". Man vet aldrig när lyckan vänder och man blir av med sin rikedom.

41

Med vapen och kläder
glädje vänner varandra!
Självt man skönjer det bäst.
Genom gengåvor vänskapen
varar längst;
om annars det vill sig väl.

42

Till sin vän
skall man vän vara
och vedergälla gåva med gåva;
med löje skall man
löje gälda
och försök att lura med lögn.

43

Till sin vän
skall man vän vara,
till honom och hans vän;
men till oväns vän
skall ingen man
någonsin vän vara.

44

Vet du, om vän du har,
som du väl tror
och gott av honom vill hava;
förtrolig skall du vara
och vängåvor skifta,
träffa honom titt och ofta.

45

Om du har en annan,
som du illa tror,
och av honom dock gott vill hava;
fagert skall du tala
men falskt tänka
och vedergälla list med lögn.

46

Ytterligare gäller
om den, du illa tror
och vars onda sinne du anar:
mot honom skall du le
och låtsa vänskap;
samma gåva åt givaren gälda.

47

Ung var jag fordom
och för ensammen,
då råkade jag vilse om vägen;
jag tyckte mig rik,
då jag träffade en annan:
man är mans gamman.

48

Modiga och givmilda
män leva bäst,
nära sällan sorg;
men fåvitsk man
fruktar allt möjligt,
sörjer alltid snål vid gåvor.

49

Med kläderna mina
jag klädde på fältet
tvänne gubbar av trä;
hela karlar de tycktes,
när en klut de hade;
nesligt är naken vara.

50

Tallen torkar,
som på tomten står,
och ej skyddas av bark eller barr;
så är ock en,
som ingen älskar.
Vi skall han länge leva?

51

Om ock hetare än eld
med osäkra vänner
brinner fem dagars fred,
så slocknar den dock,
när sex de bliva,
och vissnar all vänskap.

52

Mycket skall
ej mannen giva,
ofta får han lovord för litet;
med hälften av en bulle
och med bägare på lut
vann jag mig en vän.

53

Små sandstränder,
små sjöar,
små äro människors sinnen.
Ej samtliga män
fingo samma visdom;
ovis överallt är en hälft.

54

Medelmåttigt klok
var man skall vara,
aldrig vara alltför klok.
Bland män är livet
mest fagert för dem,
som väl veta mycket.

55

Medelmåttigt klok
var man skall vara,
aldrig vara alltför klok.
Klok mans sinne
är sällan glatt,
om allvis han är, som det äger.

56

Medelmåttigt klok
var man skall vara,
aldrig vara alltför klok.
Sitt öde vete
ingen på förhand;
då är honom sorglösast sinnet.

57

Brand brinner av brand,
tills han brunnen är,
låga tändes av låga.
Den ene för den andre
genom ord blir känd,
och den alltför slöe genom slapphet.

58

⁴³Arla stige upp,
den som äga vill
en annans egendom eller liv!
Sällan liggande ulv
ett lårstycke får
eller sovande man seger.

⁴³ Detta är en anmärkningsvärd vers i dagens samhälle. Innebörden är den samma som i det engelska uttrycket om den tidiga fågeln som får masken, men med en mer ”vikingsk” liknelse.

59

⁴⁴Arla stige upp
som har arbetsfolk få,
och tage med sin syssla i tu!
Mycket försinkas
för den, om morgonen sover;
rask är till hälften rik.

60

Av torrt trä
och taknäver
en man måttet känner,
och vad ved
vara kan
ett helt kvartal eller halvår.

61

⁴⁵Tvagen och mått
ride mannen till tinget,
fast klent han är klädd!
Över skor och knäbyxor
ej skamsen någon vare,
ej heller över hästen,
fast han har en dålig!

⁴⁴ Denna vers har samma innebörd som den föregående, men är klädd i en mer fredlig språkdräkt.

⁴⁵ Denna och följande vers handlar om fattiga män som reser till tinget. Denna vers beskriver att man ska visa upp sin bästa sida även om man har slitna kläder och en gammal häst.

62

⁴⁶Han far och fikar
med framåtböjt huvud
örnen på urgammalt hav;
så ock den man,
som bland många kommer
och har förespråkare få.

63

⁴⁷Frågor den göre
och give svar,
som klok vill kallas!
En må få veta,
en andre icke;
veta det tre, så vet världen.

64

⁴⁸En klok man
skall kuva sitt lynne,
sin härsklystnad hålla i tygel.
Då han märker,
när bland modiga han kommer,
att ingen är djärv framför alla.

⁴⁶ Den som inte har många allierade på tinget måste spana och söka allierade.

⁴⁷ Hemligheter är bäst att hålla till en mycket liten skara. Det tre personer vet, det vet hela världen.

⁴⁸ Även den störste, och mest överlägsne mannen behärskar sina olater om han hamnar bland modiga män, om han är klok.

65

För de ord,
som till andra man har sagt,
ofta man bitter får böta.

66

Mycket för tidigt
kom jag på många ställen
men alltför sent på somliga;
drucket var ölet,
obryggt ibland;
sällan kommer led till lags.

67

Här och var
man mig hem hade bjudit,
om ej mat till målen jag behövt,
eller två lår hängt
hos den trofaste vännen,
sedan ett jag ätit hade.

68

Elden är bäst
för barn av människor
och solens syn,
och om sin hälsa
man hava får
och leva utan last.

69

En man är ej olycklig,
fast usel till hälsan;
mången är av söner säll,
mången av fränder,
mången av fullt upp med gods,
mången av välgjort verk.

70

⁴⁹Bättre är leva
än att liv sakna;
vid liv, får sig karl alltid ko.
Eld såg jag brinna
i bål åt den rike,
och död låg han utanför dörren.

71

⁵⁰Den halte rider häst,
den handen mist, blir herde,
den döve duger i strid.
Blind är bättre
än att bränd vara;
ej av någon nytta är liket.

⁴⁹ Den som lever kan alltid bättra sin lott, men den rike mister sin rikedom innan han hamnar på bålet.

⁵⁰ Den som överlever en strid eller olycka är ändå till mer nytta än den som dör i strid, oavsett handikapp.

72

⁵¹En son är bättre,
fastän sent född,
sedan faderns levnad är liden.
Sällan bautastenar
man ser vid vägen,
om ej frände över frände dem rest.

73

Två äro stridsmän:
tungan dödar huvudet;
under varje päls
jag väntar en hand.

74

Med fröjd den natten motser,
som matsäck har att njuta,
Kort räcka skepps rår,
höstnatt hastigt skiftar.
På fem dagar växlar
vädret mycket
men mer på en månad.

⁵¹ Denna vers betonar vikten av att ha barn.

75

Den icke något vet,
som ingenting vet;
av rikedom mången röjes som narr.
Den ene är rik,
den andre fattig,
lägg ej den det till last!

76

Fä dör,
fränder dö,
även själv skiljes du hädan,
men eftermälet
aldrig dör
för envar, som ett gott har vunnit.

77

Fä dör,
fränder dö,
även själv skiljes du hädan,
men ett vet jag,
som aldrig dör,
domen över död man.

78

⁵²Fulla färfallor
såg jag hos Fitjungs söner,
nu traska de med tiggarens stav.
Överflöd är
som en ögonblink,
vankelmodigast av vänner.

79

⁵³En ovis man,
om han erhålla kan
gods eller kvinnors gunst,
hans stolthet växer,
men förståndet icke,
i dårskap går han duktigt långt.

80

Det rönes då,
när om runor du spørjer,
om de stavar som från gudarna stamma,
som höga makter högg,
och skaldfebern skar,
då tyckes det bäst, att han tiger.

⁵² Rikedom kommer och går

⁵³ Även en ovis man kan bli rik och få vackra kvinnor, då växer hans stolthet men inte hans förstånd.

OM KVINNAN

81

⁵⁴Om kvällen skall dagen prisas,
gift kvinna, då hon bränd är,
svärdet, då det frestat är,
flicka, då hon gift är;
is, då man över kommer,
öl, då det drucket är.

82

I blåsväder skall skog man fälla,
i bris ro ut på öppet hav,
i mörkret med mö språka,
ty många är dagens ögon.
Å skepp skall man fart göra
och skölden till skydd hava,
till fäktning svärdet
och flickan att kyssa.

⁵⁴ Denna vers påminner om Solons svar till kung Krösus som var den rikaste kungen i hela den grekiska världen, om att man inte kan veta vem den lyckligaste mannen är förrän han är död. Krösus blev senare fånge hos och rådgivare till perserkungen Cyrus.

83

Vid eld skall man öl dricka,
på isen skridsko åka,
en kamp skall man mager köpa,
en klinga med rost uppå;
hemma skall man häst göda
men hund i fåbod.

84

På ord av en mö
må ingen man lita,
eller tro på gift kvinnas tal;
ty på rullande hjul
deras hjärta är skapat,
föränderlighet i bröstet inlagd.

85

Bristande båge,
brinnande låga,
glupande ulv,
gormande kråka,
grymtande svin,
gran utan rot,
växande våg,
vällande gryta.

86

Flygande spjut,
fallande bölja,
is, blott nattgammal,
orm i ring,
bruds ord i bädden,
ett brustet svärd,
björnens lek,
ett barn av en konung.

87

En sjuk kalv,
en självrådig träl,
en foglig vala,
de nyss fallne i striden.

88

Tidigt sådd åker
må ingen tro,
och ej för snart sin son;
av vädret beror åkern,
av sitt vett, sonen,
båda tvivelaktiga ting.

89

Din broders mördare,
om han mötes på vägen,
ett halvbrunnet hus,
en häst, än så snabb,
- ty borta är gagnet,
om ett ben skadas -
ingen vare så lättrogen,
att han litar på allt detta!

90

Kärlek av kvinnor,
som känna falskhet,
är som med häst utan broddar
på hal is åka
med en yster tvååring
och illa tämd,
eller i stickande storm
med ett styreslöst skepp
eller som halt man på töfjäll
skulle taga en ren.

91

Bar sanning jag talar,
ty båda jag känner:
karlars tro mot kvinnor även vacklar.
Då tala vi fagrast,
när vi falskast tänka,
det snärjer ock kloka sinnen.

92

Fagert skall man tala,
friarskänk bjuda,
om en flickas kärlek man vill få,
den ljuslätta ungmöns
älsklighet prisa;
då får, den som friar.

93

För älskog lasta
aldrig man skall
sin nästa någonsin;
ofta verkar på den vise
men på vetlös man ej
bedårande däjlighet.

94

Ty ingalunda lasta
en annan man skall
för fel, som är fleras;
till galna från kloka
gör karlars söner
älskogs mäktiga åtrå.

95

Blott själen gömmer,
vad i hjärtat bor,
ensam sin känsla han känner.
Ingen sjukdom är värre
för en själfull man
än att leva, med intet belåten.

SÅNGEN OM BILLINGS MÖ

96

Det varsnade jag,
då i vassen jag satt
för att möta min älskade mö;
kött och blod
mig min käreasta var,
och dock jag ingenting av henne fick.

97

Billings mö
jag i bädden fann
sol-vit sova.
En jarls härlighet
höll jag för intet
mot att med denna förlederska leva.

98

”Nära afton
du, Oden, skall komma,
om mö di dig vinna vill;
allt går illa,
om ej ensamma vi
slik sak veta.”

99

Åter jag kom
och älska mig tyckte;
vist var ej, vad jag ville.
Jag hoppades då,
att jag hava skulle
all hennes kärlek och tjusning.

100

När jag kom fram,
fick jag där se
hela vakten av kämpar vaken,
med burna bloss
och brinnande ljus;
min väg sig visade farlig.

101

Och nära morgonen,
när jag närmade mig åter,
då sovsalens vakt.
En hynda jag då fann
på det hulda vivets
bädd bunden ligga.

102

Mången mö god,
om man mönstrar noga,
lätt ändrar sitt lynne mot män.
Det jag rönte,
när jag rådklok mö
till lättsinne lockade;
allehanda smälek
den sluga mig ådrog,
och intet jag fick av den flickan.

SKALDEKONSTENS MJÖD

103

Man skall glad i hemmet vara.
och glamma med gäster,
dock förståndigt man sörje för sitt;
minnesgod och målför,
om man mångvis vill vara,
omtala ofta det goda.
Ärkenöt den heter,
som har intet att säga;
det är de ovisas art.

104

Åldrig jätte jag besökte,
nu är åter jag kommen;
där föga jag fick med att tiga.
Ej få ord
till min fromma jag talte
i Suttungs salar.

105

Gunnlöd mig gav
på guldstolen
en dryck av det dyrbara mjödet.
En lumpen lön
lät jag henne få
för hennes ärliga ömhet,
för hennes lidelses längtan.

106

Borrens mun
lät jag bana mig väg
och gång i stenen gnaga;
jag över och under
omgavs av jättars väg;
då gällde det hals och huvud.

107

Av skickligt vunnit skönhet
har jag skickligt mig begagnat,
den kunnige föga fattas;
ty Odrörer
har nu upp kommit,
dit, där människor bygga och bo.

108

Ovisst är,
om än jag kommit
igen från jättars gårdar,
om ej av Gunnlöd jag hjälpts,
den goda flickan,
som jag fick i famnen sluta.

109

Följande dag rimtursarne
att fråga gingo
om den Höges gifte
i den Höges sal;
efter Bölverk de sporde,
om tillbaka han kommit
eller Suttung ihjäl honom slagit.

110

Ed på ring tror jag Oden
avlagt hava;
hur kan man på hans löften lita?
Med svek han mjödet
från Sutting tog,
och i gråt han lämnade Gunnlöd.

111

Tid är att förtälja
på talarens stol,
som vid Urds brunn är.
Jag såg och teg,
jag såg och tänkte,
jag lyssnade till männens mål.
Om runor hörde jag dem tala,
om råd de ej heller teg,
vid den Höges sal,
i den Höges sal
hörde jag sägas så.

LODDFÁFNISMÁL

112

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
⁵⁵Stig ej upp om natten,
om du ej är ute och spanar
eller måste ut på gården gå!

113

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Sov ej hos kvinna,
som är kunnig i trolldom,
så att hon i famnen dig fångslar!

114

Hon gör det så,
att du ger varken akt,
om till ting eller konungen du kallas;
mat du vill ej hava
eller människors umgänge;
sorgsen går du att sova.

⁵⁵ Gå inte runt och vandra om nätterna. Om du inte har ett ärende.

115

⁵⁶Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
En annans hustru
du aldrig locke
att förtroligt med dig tala!

116

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Om på fjäll eller fjärd
du fara lyster
skaffa dig riklig reskost!

117

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
En elak man
du aldrig låte
höra vad otur dig hänt;
ty av en elak man
du aldrig får
för lämnat förtroende lön.

⁵⁶ Att tala förtroligt är en omskrivning för otrohet

118

Svårt tilltygad
såg jag en man
genom ord av en ond kvinna;
falsk tunga
tog hans liv,
och dock ej för sann sak.

119

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Vet, om en vän du har,
som du väl tror,
far träget att honom träffa;
ty av ris höljes
och högt gräs
den väg, som ingen vandrar.

120

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
En god man du locke
till gamman och förtrolighet;
lär dig tjusa folk att hålla dig kär!

121

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
När du får en vän,
den förste var aldrig
att våldsamt vänskapen slita;
sorg fräter hjärtat,
när man säga ej får
för någon hela sin hug.

122

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Ord skifta,
aldrig du skall
med dåraktig dumbom.

123

Ty av illasinnad man
du aldrig skall
få gott med gott lönat.
Men en god man
dig gagnar med sitt lov
och gör dig omtyckt av andra.

124

Lik släktskap är vänskap,
då man säga får
en annan hela sin hug.
Allt är bättre
än vara brått föränderlig;
den är ej vän, som blott välkommet säger.

125

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Tre ord icke växla
i träta med en usling;
den bättre är ofta böjlig,
när den sämre slår.

126

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Skomakare var ej
eller skaftmakare
annat än åt dig själv;
om sokn är illa skapad
eller skaftet snett,
då önskas över dig ont.

127

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Om ont du märker,
säg, att ont det är,
och giv ej din fiende frid.

128

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Åt ont glad
aldrig var,
men gläds åt det goda!

129

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
I träffningens tummel
titta ej uppåt
- dödlig fruktan
drabbar männen -
att icke förtrollning dig träffar.

130

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Om hos god kvinna
du vill komma i ynnest
och få fågnad av,
fagert skall du lova
och fast löftet hålla;
den blir glad, som får något gott.

131

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Varsam ber jag dig vara,
dock ej alltför varsam.
Var med ölet varsammast
och med annas hustru,
och med det tredje,
att ej dig toppride tjuvar.

132

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Till hån och löje
hav aldrig
gäst eller främling, som färdas!

133

Ofta illa veta,
de som inne sitta,
vad slags folk, som farande komma.
Ingen är så bra,
att ej brist han äger,
eller så dålig, att till intet han duger.

134

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Åt åldrig talare
du aldrig må skratta;
ofta gott är, vad de gamle säga.
Ofta ur skrumpet skinn
skarptänkta ord komma,
sådant som hänger bland hudar
och slänger bland småskinn
och lätt dinglar bland löpmagar.

135

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
En gäst du skall ej skymfa
eller jaga på porten;
fägna den fattige väl!

136

Ej svag är den dörrtapp,
som svänga skall
och öppna för alla.
En ring du dock giv,
eller på din rygg
allt ont de dig önska.

Jag råder dig, Loddfavner,
men råd må du taga;
du får fördel, om du följer dem,
de bli goda att begagna.
Då öl du dricker, sök hjälp
av jordens kraft,
ty jord mot ölrus hjälper
och eld mot sjukdomar,
ek ger avföring,
ax skyddar för trolldom,
mjöldryga mot bråck,
månen mot rasande,
bete mot bitsjuka,
bot mot ont äro runor,
mot fluss är fast mark.

RÚNATAL

138

Jag vet, att jag hängde
på det vindiga trädet
nio hela nätter,
djupt stungen med spjut
och given åt Oden,
jag själv åt mig själv,
uppe i det träd,
varom ingen vet,
av vad rot det runnit upp.

139

Man bröd mig ej bar
eller bjöd mig horn,
skarpt jag nedåt skådade;
jag tog upp runor,
med rop jag tog dem,
så föll jag åter därifrån.

140

Nio kraftsånger lärde jag
av namnkunnig son
till Böltorn, Bestlas fader,
och en dryck jag fick,
av det dyrbara mjödet,
som östes ur Odrörer.

141

Då tog jag att förkovras
och kunnig vara,
att växa och väl trivas;
ord mig av ord
ord skapade,
verk mig av verk
verk alstrade.

142

Runor skall du finna,
rätt uttydda stavar,
mycket stora stavar,
mycket starka stavar,
som skaldefadern skar
och gudamakter grovo
och de rådandes herre ristade.

143

Oden bland asarne
men för alferna Dain
och Dvalin för dvärgarna,
Allsvinn åt jättar
gjorde runor,
några runor jag ristade själv.

144

Vet du, hur du rista skall?
Vet du, hur du reda skall?
Vet du, hur du färga skall?
Vet du, hur du fresta skall?
Vet du, hur du bedja skall?
Vet du, hur du blota skall?
Vet du, hur du sända skall?
Vet du, hur du slopa skall?

145

Bättre är intet bedja
än att blota för mycket;
gåva önskar, att gengåva gives.
Bättre är intet sända
än alltför mycket slopa.
Så ristade Tund
före tidsåldrarna,
när han reste sig upp,
när han återkom.

146

De kraftsånger kan jag,
som ej konungens maka
och ingen mans ättling kan.
Hjälp heter en,
och hjälpa dig den skall
mot processer och sorger
och samtliga lidanden.

LJÖDATAL

147

Den nästa, jag kan,
är nödig för dem,
som vilja som läkare leva.

148

Den tredje jag kan,
om det tarvas mig få
fjättrar åt fiender mina;
eggen jag dövar
på mina ovänners svärd,
att deras klingor och knölpåkar ej bita.

149

Den fjärde jag kan,
om fiender på mig
med band ha lemmarne bundit.
Galder jag sjunger,
så att gå jag kan;
från foten fjättern springer
och från handen handkloven.

150

Den femte jag kan,
om fiendepil skjuten
jag falla i flocken ser;
så häftigt han ej flyger,
att jag hejdar honom ej,
om blott min syn honom sett.

151

Den sjätte jag säger,
om mig sårar en man
genom runor på rötter av träd,
och för denne fyr,
som min fiendskap kräver,
det blir menligt mera än för mig.

152

Den sjunde jag kan,
om själva salen jag ser
brinna kring bänkat lag;
lågan slår ej så högt
att jag släcker den ej,
slik galder, som jag säga kan.

153

Den åttonde jag kan,
som för alla är
lämplig att lära;
när hat uppstår
bland hövdings söner,
jag botar det brått.

154

Den nionde jag kan,
om mig nöd hotar,
att bärga min båt på hav;
vinden jag stillar
på vågen ute
och sjunger all sjö i sömn.

155

Den tionde jag kan,
om trollkvinnor jag ser
högt i luften leka.
Jag vållar det så,
att de vilse fara
om skepnaden, de själva äga,
om själen, som de själva ha.

156

Den elfte jag kan,
om till örlog jag skall
gå med gamla vänner.
Under sköldarna jag sjunger,
och de skynda med kraft
utan sår till slaget,
utan sår från slaget,
komma helbrägda från vad som helst.

157

Den tolfte jag kan,
om uppi träd jag ser
hängda döda dingla.
Så ristar jag
och runor färgar,
att den kroppen kommer
och talar mig till.

158

Den trettonde jag brukar,
om ett barn jag skall
genom vattenösning viga.
Stupa han skall ej,
fast i strid han kommer,
ej segnar denne krigare för svärd.

159

Den fjortonde jag kan,
om för folkets skara
jag skall tälja gudars tal;
asar och alfer
jag alla vet besked om;
den ej kunnig är, det ej kan.

160

Den femtonde jag kan,
som Tjodreyrer sjöng,
en dvärg framför Dellings dörr;
kraft han sjöng åt asar
och åt alfer framgång,
förstånd åt stridernas gud.

161

Den sextonde jag kan,
om den sluga möns
lidelse och lust jag vill hava.
Hågen jag vänder
hos vitarmad kvinna
och förändrar all hennes själ.

162

Den sjuttonde jag kan,
att sent skiljes från mig
den ungmö jag älskar.
Dessa sånger
du sakna skall
länge, Loddfavner.
Men de äro goda som gåva,
nyttiga att nå,
behövlige att hava.

163

Den adertonde jag kan,
som jag aldrig lär
åt mö eller mans hustru -
allt är bäst,
som man ensam kan;
det är sångens slut -
utom åt henne
som med armen mig famnar
eller åt mig syster är.

164

Nu är den Höges sång framsagd
i den Höges sal,
gagnrik för människors söner,
gagnlös för jättars söner.
Hell den, som framsade!
Hell den, som kan!
Njute gott, den som begrep!
Lycklige de, som lyssnat!

Ämnesregister

Arv, 31

Egen härd, 19, 20, 27

Eld, 7

En god gäst, 19, 29

Falskhet, 15, 31

Fattigdom, 27, 28, 32

Feghet, 23

Fiendskap, 22, 24

Glupskhet, 14

Grubbleri, 15

Gåvor, 7, 21, 23

Hastigt tal, 17, 29, 49, 50

Hån, 17, 53

Hälsa, 29, 30

Kung, 12, 50, 51

Lovord, 9, 26, 49

Läkekonst, 55

Matsäck, 47

Otrohet, 47

Resor, 18

Respekt, 53

Rikedom, 27, 32

Rykte, 32, 48, 53

Självinsikt, 14, 16

Skämtsamhet, 18

Spådom, 33

Strid, 12, 18, 26

Strävsamhet, 26, 27

Vaksamhet, 6, 8, 20, 31, 52

Vett och klokskap, 7, 8, 9, 10,
11, 13, 16, 25, 26, 28, 32,
33

Vänskap, 21, 22, 23, 24, 48,
49, 50

Värdsap, 54

Värdskap, 6, 7, 20

Värskap, 29

Ärlighet, 51

Ödets skiftningar, 33

Öl, 10, 11, 13